

sa materiaali esitellään ja sijoitetaan historialliseen kontekstiin, joissakin yhteyksissä esitellään myös materiaalin valmistus. Kirjoittajat käsittelevät keskeisiä hajoamiseen ja ikääntymiseen liittyviä materiaalin kemiallisia, fysikaalisia ja biologisia prosesseja. Kaksi viimeistä kappaletta käsittelevät vedenalaisen aineiston arkeologisiin kaivauksiin liittyvien materiaalien kuten vettyneen puumateriaalin konservointia (Mark Jones ja Rod Eaton) sekä meriarkeologiaan liittyvän ennakkoinnin *in-situ* -näkökulmaa (David Gregory ja Henning Matthiesen). Artikkelien kuvaamia kohteita ovat muun muassa ”The Mary Rose” -laivan nosto tai sen säilyttäminen sekä Nelsonin ”HMS Victory” -laivan purjeen käsittelyt ja säilyttämiseen tähtäävät toimet.

Analyttis-tekninen julkaisu on laadukas niin analyttisten menetelmien käsitteilyssä kuin monitahoisen arvokeskustelun kannalta. Eri alojen konservaattorin professioon liittyvien havaintojen takia teos on hyvin olennainen julkaisu konservointialalla toimiville. Ajankohtainen tieto muun muassa rapautumisen ja hajoamisen mekanismien ymmärtämisen alueelta on harvinaista aineistoa painetussa muodossa. Monialaista tutkimusta tehdään varsin paljon, mutta julkaisukynnys monia materiaaleja samojen kansien sisässä käsittelevissä julkaisuissa on korkealla. Julkaisun lopussa on erinomainen hakusanaluettelo.

¹ www.sciencedirect.com, 17.5.2007.

Päivi Kyllönen-Kunnas on taidekonservaattori, AMK, FM, joka kirjoittaa mm. konservointialan artikkeleja.

VÄRIKÄS VALLANKUMOUS

Tuija Mikkonen

Huokuna, Tiina: *Vallankumous kotona! Arkielämän visuaalinen murros 1960-luvun lopussa ja 1970-luvun alussa*. Helsinki: Yliopistopaino, 2006.

Tiina Huokuna on tarttunut talous- ja sosiaalishistorian väitöskirjassaan värikkääseen 60-70-lukuun analysoimalla arjen käyttöesineistöä ja rakentamalla sen pohjalta kuvaa arkielämän ja yhteiskunnan muutoksesta.

MUUTOSTEN AIKA

Tutkimusajankohdaksi Huokuna on valinnut 1960-luvun lopun ja 70-luvun alun taustalla oma lapsuutensa 1960-luvulla. Huokunan mukaan 60-luku on liaksi leimattu opiskelija- ja kulttuuriradikalismien ja 70-luku taistolaisen opiskelijaliikkeen ajaksi. Tätä yksipuolista kuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta hän haluaa laajentaa tutkimalla arjen muutoksia. Asetelmasta muotoutuu-kin Huokunan keskeinen tutkimuskysymys: voisiko vuosikymmenen vaihdetta kutsua myös arkielämän radikalismien ajaksi, jolloin arki muuttui sekä toisen näköiseksi että sisällöltään toisenlaiseksi? Mikä on arkipäiväisten esineiden osuus tuossa muutoksessa?

Huokunan käsitys yhteiskunnallisesta keskustelusta on nähdäkseni hieman suppea. Opiskelija-aktivismi keskittyi Helsinkiin ja muihin suurimpiin yliopistopaikkakuntiin, mutta mitä tapahtui samaan aikaan muualla Suomessa ja mistä siellä puhuttiin? Huokuna toteaa, että tuolloin tapahtui

sekä sosiaalista että maantieteellistä liikettä. Hän on tunnistanut naisten tulon työmarkkinoille, maaltamuuton, maastamuuton, maahanmuuton, kaupungistumisen ja teollistumisen, mutta ajankohdan yhteiskunnallista kontekstia olisi ollut syytä pohtia hieman syvällisemmin.

MARIMEKKO, ARABIA JA MUOVI

Tutkimus jakautuu neljään osaan. Ensimmäisessä kappaleessa Huokuna pohtii ajan muotoilukeskustelua. Toisessa, selkeästi pisimmässä kappaleessa hän paneutuu kodin tavaroihin Marimekon tekstiilien, muoviesineiden ja Arabian tuotteiden kautta. Sitten esitellään Avotakka-lehden ja Anttilan postimyyntiluetteloiden välittämää esine maailmaa, jota suomalaisiin koteihin tuotiin näiden painotuotteiden välityksellä. Lopuksi Huokuna analysoi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran vastaajaverkostolle lähetetyn kyselyaineiston pohjalta, millainen oli 60-luvun ensimmäinen oma koti.

Marimekon rohkeat värit, isot pinnat, uudet kuvat ja uusi painotekniikka mullistivat suomalaisen tekstiilin. Kuosien iso mittakaava oli aikansa tilaus. Oliko Marimekon tuotteilla kuitenkin läpitunkevaa vaikutusta suomalaisen yhteiskuntaan vai oliko se vain pintakiiltoa? Armi Ratiakin on todennut, että Marimekko oli pitkälti yliopistomuotia.

Muovista tuli 60-luvulle tultessa jokamiehen materiaali. Värikkäiset muoviesineet valtasivat keittiöt ja kylpyhuoneet. Alun perin korvikemateriaalista kehittyi itsenäinen, moderni materiaali, joka soveltui massatuotantoon ja massakulutukseen. Arabian tuotteet sen sijaan jäivät keskiluokkaisten perheiden käyttöesineiksi samal-

la, kun halpatuonnilla tyydytettiin pitkälti suuren kansanosan tarpeet. Arabia uudisti mallistojaan ja posliinin kuviointia, joskin vanhojakin malleja säilytettiin tuotannossa.

AVOTAKKA JA ANTILA

Tiina Huokuna on valinnut kaksi mediaa edustamaan arjen visuaalisen muotoutumisen vaikuttajia: Avotakka-lehden ja Anttilan postimyyntiluettelot. Hän ei tarkemmin perustele valintojaan eikä myöskään esitä lukija- tai kuluttajatietoja tukemaan valintojaan. Olisi mielenkiintoista tietää, kuka luki Avotakkaa ja kuka tilasi Anttilan postimyynnistä tavaroita kotiinsa tai edes katselemalla kuvastoja muodosti käsitystään arjen tavaramaailmasta.

Avotakka perustettiin vuonna 1967 elitistisempänä pidetyn Kaunis koti -lehden kilpailijaksi. Avotakka ei ollut yhteiskunnallisesti radikaali, mutta toki markkinaradikaali hyödyntäen elintason nousua. Avotakka oli suunnattu pääasiassa ylemmälle keskiluokkal-

le, jolla oli varaa kuluttamiseen ja trendien seuraamiseen. Se pyrki luomaan kuvan arjesta juhlanan. Avotakan esittämä esinemaailma perustui uskoon kansan vauraudesta, mutta muodostiko Avotakka tasapainoisen kuvan suomalaisten kulutuskäyttäytymisestä ja kodin esinemaailmasta?

Anttilan postimyyntiluettelot oli suunnattu kaikille suomalaisille pienintä syrjäkylää myöten. Niiden edustama tavaramaailma edusti tavallisen perheen kulutusmahdollisuuksia, ja postin välityksellä jokaisella oli myös mahdollisuus ostaa Anttilan tuotteita itselleen. Avotakka ja Anttilan postimyynti poikkesivat monella tapaa toisistaan. Niiden välittämää kuvaa suomalaisesta kodista olisi ollut syytä pohtia tarkemmin.

Taidehistoriasta vetoapua

Arjen esinemaailmaa on perinteisesti tutkittu kansatieteen menetelmin. Visuaalisuus on taas taidehistorialle ominainen tutkimuskohde ja yhteiskunnan muutokset sosiaalishistorialle. Monitieteinen tutkimusote on siis välttämätön tämän kaltaiselle tutkimukselle ja Huokuna onkin tarkastellut eri tieteenalojen tutkimushistoriaa. Koska tutkimuksen tavoitteena on tulkita yhteiskunnan muutosta visuaalisuuden kautta, olisi syvempi perehtyminen taidehistorian tutkimustraditioon auttanut Huokunaa. Esimerkiksi 1940–50-lukujen lasiesineitä analysoivasta Kaisa Koiviston tutkimuksesta¹ olisi ollut suurta hyötyä.

Methodina tutkija on käyttänyt narratiivisuutta. Hän on tutkinut tarinoita ja kertomuksia ja tulkinnut myös esineistöä tällaisina. Huokuna tulkitsee esineet subjekteiksi, jotka muuttavat elämää, mutta hän ei syvenny pohtimaan sitä, mikä on aiheuttanut muutokset esinemaailmassa. Totta on, että uudenlaisten esineiden välityksellä muuttui myös arkipäivä, mutta minkä vuoksi näitä uudenlaisia esineitä valmistettiin?

Tutkimusaineisto jääkin hieman sekavaksi. Materiaalit, suunnittelijat, muotoilu, tuotteet, kuvastot ja haastattelut puuroutu-

vat eikä tutkija juurikaan perustele valintojaan. Esineitä ja kodin visuaalista maailmaa analysoitu ja pääväittäjä arjen esinemaailman radikaalista muutoksesta ja sen ryydittämästä elämän muutoksesta on todistettu jollain tapaa, mutta kokonaisuus olisi vaatinut enemmän napakkuutta, määrätietoisuutta ja tieteellistä kriittisyyttä. Valintoja olisi pitänyt perustella huolellisemmin. Yhteenvedosta paistaa läpi suuren urakan jälkeinen väsymys.

Kirjan visuaalisuus on sen vahvimpia puolia. Tällä tavoin myös tutkimuksen sanoma – visuaalisuuden muutos – välittyy oivallisesti lukijalle. Ankan arkinen, mutta aikakautensa väri- ja muotomaailmaa satuvasti heijastava kuvitus ja teoksen visuaalinen rakenne paperivalintoineen tukee esitystä mainiosti. Arjen tutkimus on aihe, jota ei vielä kukaan ole liikaa tutkittu. Tiina Huokunan panos tällä saralla tuo esille uusia näkökulmia, mutta herättää myös uusia kysymyksiä, mikä on hyvän tutkimuksen tavoite.

¹ Koivisto, Kaisa, Kolme tarinaa lasista. Suomalainen lasimuotoilu 1946–1957, 2001.

FT, KTM Tuija Mikkonen toimii tutkijatohtorina Etelä-Karjala-instituutissa. Hänen erikoisalaansa ovat teollisuushistoria ja -perintö sekä kulttuuriympäristö. Hän on tutkimuksissaan paneutunut mm. imago- ja identiteettikysymyksiin. tuija.mikkonen@lut.fi